

Dr Paul Tournier : Techniek en Geloof. 282 blz.
Geb. f 7.50, Ten Have, Amsterdam 1950.

Tournier behoeft thans niet meer te worden geïntroduceerd in onze kringen, waarin hij waardering en critiek heeft ontmoet. Het boek, dat thans in een goede vertaling voor ons ligt, is een later en mischien ook rijper product van zijn geest, dan de radicale therapie. Terwijl dit laatste voor veel patiënten tot zegen is geweest en hun een weg toonde uit het slop, waarin ze waren geraakt, lijkt me deze uitgave meer geschikt voor hen die op enigerlei wijze leiding moeten geven aan het zieleleven van anderen. Het pleit voor een samengaan van techniek, d.i. wetenschappelijke psychologie, en geloof, d.w.z. voor een christelijke zielszorg. De psychologie en psychiatrie, waarbij de psycho-analyse nu con amore wordt inbegrepen, kan het ontstaan van veel psychisch lijden verklaren, maar het geloof is eerst de waarlijke oplossing van vele grote moeilijkheden. Niet het minst belangrijk, ook voor de beoordeling van Tournier, zijn de bladzijden van het voorwoord geschreven door A. Maeder van Zürich. Er zijn ten onzent christelijke psychiaters, die zich met Tournier toch eigenlijk liever niet willen afgeven, als ik het zo mag zeggen: hun wetenschappelijke reputatie mocht er eens onder lijden! Welnu, Maeder is een christen-psychotherapeut van internationaal formaat en Europese vermaardheid, die het niet beneden zich achtte dit boek van een niet-specialist over zijn vak in te leiden, en Tournier ten slotte daarin openlijk te danken voor aansporing, bemoediging en zekerheid, die dit werk hem, Maeder, gaf. — Waarmede Maeder in onze achting niet daalt, maar stijgt!

Dit boek is een woord in de discussie over de verhouding van wetenschap en geloof, van psychotherapie en zielszorg, van predikant en geneesheer. Ter overdenking!

L.

J. L. C. Wortman : Psychosomatische Geneeskunde. Handleiding aan het ziekbed. 173 bladz.
De Tijdstroom, Lochem z.j. (1950). Prijs f 6.—,
geb. f 7.90.

De nijvere pen van onzen hoogbejaarden collega Wortman rust niet. Het otium, na een fraaie staat van dienst als huisarts, directeur van een gezondheidsdienst en van een groot ziekenhuis, benut hij tot het schrijven van boeken. Reeds in vroegere werken kwam hij op tegen de materialistisch-analytische richting in de geneeskunde, en zo geniet hij zeker terecht de primeur ten onzent met een algemene monografie over psychosomatische geneeskunde uit te komen.

In dit (keurig uitgegeven) geschrift behandelt de schrijver zijn stof in een achttal hoofdstukken. Op iedere bladzijde blijkt zijn grote belesenheid. Bijna kwistig citeert hij uit herinnering of aantekening. Hij slaagt er in een indruk te wekken voor het door velen nog niet erkende belang van zijn onderwerp, en van de grote invloed der psyche ook bij schijnbaar zuiver organische ziekten. Zodoende is zijn werk als vlot geschreven, aangenaam leesbare inleiding tot de psychosomatische geneeskunde aan te bevelen.

Dat wil niet zeggen, dat er geen min of meer critische opmerkingen te maken zouden zijn. Ik beperk me tot een drietal, die ik in alle bescheidenheid en bij alle waardering voor het werk en respect voor den schrijver toch wil plaatsen.

Vooreerst is dit boek geen handleiding aan het ziekbed, zoals de ondertitel zegt, doch een inleiding of toeleiding. Vervolgens is het standpunt, dat „de ethica van origine een biologisch beginsel is”, in de loop der evolutie tot humane hoogte gekomen, moeilijk aanvaardbaar voor wie het Christendom als openbaringsreligie aanvaardt.

Ook verdragen niet alle, met min of meer instemming naar voren gebrachte meningen van anderen elkaar zonder meer, en zou men dan ook soms een iets kritischer wijze van betogen wensen. Misschien